

14. 9. 2007

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rozhodnutí o radaru nemusí být těžké

NADTITULEK: RICHARD GRABER, AMERICKÝ VELVYSLANEC V ČR:

Skóre: 0.78
Název zdroje: Hospodářské noviny
Datum vydání: 14.09.2007
Nadpis: Rozhodnutí o radaru nemusí být těžké
Strana: 8
Rubrika: rozhovor
Autor: Tereza Nosálková
Náklad: 60258
Oblast: Celostátní deníky
Zpracováno: 14.09.2007 05:21
Identifikace: DCHN20070914010040 cz
Klíčová slova: vězni (4x), právník (2x), právem (2x), zákonných, advokátní kanceláře, věznici, věznice, obhajobu

NADTITULEK: RICHARD GRABER, AMERICKÝ VELVYSLANEC V ČR:

V Praze slouží déle než rok, po svých předchůdcích převzal obtížnou agendu: vysvětlit české veřejnosti, proč by měla v Podbrdří vzniknout americká radarová základna. Dlouhodobý nesouhlas většiny Čechů ho nevyvádí z klidu. "Když se místní lidé ptají, jaké bude mít radar dopady na zdraví, životní prostředí nebo jejich každodenní život, třeba fungování televizí a mobilů, kladou naprosto legitimní otázky," říká v rozhovoru pro HN americký velvyslanec v ČR Richard Graber.

HN: Máte už určitou zkušenost s českou kulturou, společností, prostředím. Do jaké míry je z vašeho pohledu "amerikanizovaná"?

Měl jsem příležitost navštívit některá malá města, třeba Žamberk nebo Frýdlant a byl jsem okouzlen tamní krásnou atmosférou. Byl jsem vůbec první americký velvyslanec, který je navštívil. Jinak bych obecně řekl, že jistý západní vliv u vás je patrný, ale neřekl bych, že jste "amerikanizovanou" zemí.

HN: Pocítil jste tady někdy "antiamerikanismus"?

Ne, a to bych zdůraznil. Lidé třeba nesouhlasí s americkou politikou, ale necítím v tom žádný antiamerikanismus. Kamkoli jsme přijeli, bylo přijetí vřelé. Ostatně, vždyť do prostředí zapadl i můj syn. Hraje fotbal v jednom klubu, jako jediný nečesky mluvící hráč...

HN: Sledujete Simpsonovy? Vypovídá tak celosvětově populární seriál něco podstatného o Spojených státech?

Popravdě řečeno nesleduji... Navíc je to otázka, na kterou by se asi lépe odpovídalo vám, kteří máte

odstup.

Vietnam a Guantánamo: Spíš bych hleděl dopředu

HN: Americkým tématem týdne byla zpráva generála Petraeuse o vývoji v Iráku. V diskusi nad ní se už zcela běžně objevují paralely s válkou ve Vietnamu, nebrání se jim už ani prezident Bush a přední neokonzervativci. Jaké poučení z Vietnamu může být užitečné v Iráku?

Vietnam v Americe byl - a stále je - velmi emotivním tématem. S Irákem je to samozřejmě podobné. V tomto směru jsou si oba konflikty nepochybně podobné. Ale myslím, že je důležitější hledět dopředu než se zabývat minulostí.

HN: Proč? Považujete takové srovnání ze nefér?

Bylo to v jiných časech, v jiné éře. Za studené války a speciálně v 60. a 70. letech byla dominantním tématem obrana proti šíření komunismu.

A to je něco úplně jiného než otázka šíření demokracie a stability do obtížných částí světa. Jde zkrátka o dvě rozdílné věci. Jejich srovnávání skutečně nepovažuji za produktivní.

HN: Začátek irácké války byl zde v Česku spojen s diplomatickou roztržkou mezi vaším předchůdcem Craigem Stapletonem a prezidentem Klausem ohledně zbraní hromadného ničení. Ty tehdy sloužily jako hlavní zdůvodnění útoku na Irák. Očekáváte dnes, v září 2007, že se ještě tyto zbraně v Iráku najdou?

Všechny zpravodajské informace v té době naznačovaly, že takové zbraně v Iráku byly. Řekl bych, že v tuto chvíli je důležitější věnovat se spíše budování demokratického Iráku a bezpečnosti na Blízkém východě než se ohlížet do minulosti.

Vždycky ale budu opakovat, že svět je bezpečnější a lepší, než když byl Saddám Husajn u moci. A věřím, že nám v tom dá historie za pravdu.

HN: Součástí americké odpovědi na 11. září bylo tažení na Blízkém východě a následné vytvoření věznice na Guantánamu pro "ilegální bojovníky", podezřelé z terorismu. Evropa věznici kritizuje kvůli nedodržování práv na obhajobu. Nedávno se ke kritice přidal i český ministr zahraničí Karel Schwarzenberg v týdeníku The Economist. Když vám to naposledy říkal, jak jste odpověděl?

Na jeho kritiku Guantánama? Tamní situace je obtížná. Pokud se tam někdy zacházelo s vězni nepatřičně, je samozřejmě třeba zjednat nápravu, Spojené státy nikdy netvrdily opak.

Ale je třeba brát v potaz, že je to místo, kde se dnes nacházejí velmi - zdůrazňuji velmi - nebezpeční lidé. Povětšinou se s nimi vždy zacházelo řádně, humánně a férově. Spojené státy se nikdy nezastávaly a nebudou zastávat nespravedlností.

HN: Zdá se vám evropská kritika v něčem nepatřičná nebo neférová?

Samozřejmě si nemyslím, že je v principu nefér kritizovat Spojené státy. Ale některá kritika ozývající se z Evropy na adresu věznice na Guantánamu byla silně nefér. Protože i s nebezpečnými vězni tam zacházíme humánně.

HN: Myslíte si, že věznice s obdobným režimem by bylo možné najít i v Evropě?

Co máte touto otázkou konkrétně na mysli?

HN: Ptáme se, zda si myslíte, že věznice s obdobně tvrdými metodami výslechu by bylo možné najít i v členských zemích Evropské unie?

Nevím přesně, jaké podmínky jsou v té které evropské věznici.

Vím, že jste byli okupováni. Ale my žádáme o svolení

HN: Pokud jde o protiraketovou obranu: je pravda, že tempo jednání teď zpomalilo, protože se čeká na výsledek předčasných polských voleb? Čekáte od tamní levice a liberálů jiný postoj, než jaký mají bratři Kaczyńští?

Co se vaší země týká, jednání pokračují v obvyklém tempu. V případě Polska samozřejmě existuje určitá možnost, že volby by mohly celý proces poněkud zpomalit. Je možné, že s novou vládou se povedou doplňující, zpřesňující rozhovory. Ale řekl bych, že obě země usilují o plynulý průběh vyjednávání.

HN: Většina české veřejnosti je proti zřízení radarové základny. Chystá americká ambasáda nějakou vysvětlovací kampaň, aby to změnila?

Podle úplně posledního průzkumu je proti 51 % obyvatel, což je velmi zajímavá novinka. Je to dramatický rozdíl oproti dříve uváděným 60 - 70 %. Ale samozřejmě, i 51% stále představuje většinu.

Důležité také je, že lidé si podle všeho začínají uvědomovat, oč Spojených státům jde a začínají na celou věc měnit pohled. V takovém procesu samozřejmě může - a měla by - naše ambasáda sehrát cennou roli zprostředkovatele informací potřebných k tomu, aby si lidé mohli na celou věc udělat svůj názor. Také se o to na naší webové stránce snažíme.

HN: Očekávali jste tak negativní postoj české veřejnosti? Myslíte, že je to spojeno s negativním postojem vůči prezidentu Bushovi?

Uvědomujeme si, že jste z historických důvodů na podobné věci velmi citliví. Chápeme, že vaše země má za sebou trpkou zkušenost okupace.

Ale přece jen tu existují zásadní rozdíly. V minulosti se vás nikdo na nic neptal. Teď americká vláda přichází jako partner a žádá českou veřejnost o svolení.

HN: Není většina naladěna proti radaru z toho důvodu, že se při vysvětlování dělaly chyby?

Nemyslím si. Nesouhlas je prostě jedna z vymožeností demokracie. Pokud se místní lidé ptají, jaké bude mít radar dopady na zdraví, životní prostředí nebo jejich každodenní život, třeba fungování televizí a mobilů, kladou legitimní otázky. A právem očekávají, že dostanou jasné, otevřené a ověřitelné odpovědi.

HN: Říkáte, že radar přinese větší bezpečnost - nejen pro USA, ale i pro většinu Evropy včetně Česka. Na to vám lidé namítnou, že se cítí bezpeční dost, jsme přece v NATO.

Všichni spojenci v NATO - a tato země se rozhodla být členem NATO, poslala své síly do Iráku a Afghánistánu - nesou společnou odpovědnost. Dnešní Evropa není chráněna proti útoku raket dlouhého doletu. Írán a jiné země na Blízkém východě patrně dnes ještě nejsou schopny dostřelit do

USA nebo Evropy, ale lze očekávat - když vezmete v úvahu jejich počínání a rétoriku - že v nepříliš vzdálené budoucnosti to dokážou. Otázka zní, co s tím, a jako odpověď se nabízí obranný systém.

HN: Mnozí lidé vám řeknou - věřili jsme na zbraně hromadného ničení v Iráku, ale podruhé už to nebereme.

Jenže pokud se pletou a hrozba je reálná, pak budou důsledky ničivé. Spousta rozumných lidí se přesto o to, nakolik je hrozba vážná a pravděpodobná, ale vojenské možnosti Íránu a jiných režimů bychom neměli podcenit.

Když připustíme, že hrozba existuje, pak není rozhodnutí obtížné.

HN: Jenže mnozí Středoevropané mají pocit, že nemají s Íránem žádný problém ve vzájemných vztazích. Naopak, že ho budou mít, pokud se stanou součástí protiraketové obrany.

Myslím, že to je příležitost pro Českou republiku, aby se projevila jako partner, který bere část odpovědnosti za bezpečí většiny Evropy.

HN: Když jste navštívil Brdy, měl jste pocit, že se vám podařilo místním na jejich otázky odpovědět?

Někdy. Řekl bych, že čím víc se snažíme vysvětlovat, tím větší je porozumění.

Odmítnete-li nás, budeme prostě muset hledat jinde

HN: Do jaké míry je chystané zrušení víz jakýmsi oceněním za českou účast v Iráku, v Afghánistánu i za nynější jednání o radaru?

Tu otázku dostávám často, ale to jsou opravdu dvě oddělená témata. Dělají to dvě rozdílné části administrativy: o vízech rozhodoval Kongres s prezidentem, radar spadá pod ministerstva zahraničí a obrany.

HN: Nová kritéria pro zrušení víz zatím splňuje Česko, ale nikoli Polsko. Neměla by se zrušit víza i Polákům, kteří Americe vyšli vstříc v Iráku i v Afghánistánu?

Prezident Bush by s vámi souhlasil. Jenže Kongres ne. Někdy musíte udělat kompromis, takže to bereme jako dobrý začátek. Jednání o zákonných podmínkách ještě mohou pokračovat.

HN: Než budou víza zrušena, hodláte udělat na ambasádě nějaké změny, aby byla procedura jednodušší a "přátelštější k uživatelům"?

Několik změn jsme udělali. Doufám, že teď je získání víz mnohem snazší pro studenty, podnikatele a členy Americké obchodní komory v České republice. Pohovory s protokolárními úředníky jsou pro ně jednodušší, hodně věcí vyřídí on-line, bez telefonování.

HN: Proč se jinak v Praze musí volat na předraženou informační linku, faxovat na předražený fax a pas s vízem si nelze vyzvednout osobně - musíte zaplatit kurýra. V Bratislavě ani v Budapešti kurýra nepotřebujete a poplatky jsou tam nižší.

To by ale mělo být stejné. Rozdíly samozřejmě mohou souviset s dostupností místních služeb, s počtem žadatelů nebo s jiným kurzem místní měny...

HN: Praze chybí nějaká služba, která je dostupná v Bratislavě?

Nevím, nejsem si jist. Zdá se mi, že podmínky v zemích jsou rozdílné.

HN: Jaký je scénář pro případ, že česká strana americkou žádost odmítne?

Spojené státy žádají o svolení. Pokud Česká republika řekne "ne", budeme se muset poohlédnout jinde.

HN: A jaký by byl dopad na vzájemné vztahy?

Naše vztahy jsou velmi, velmi silné. Takže i takové odmítnutí by nepochybně přežily.

Richard Graber

Dnešní velvyslanec Spojených států v Praze je původním povoláním právník. Studoval na Duke University a v Bostonu, ihned po škole nastoupil do advokátní kanceláře ve státě Wisconsin.

Od roku 1999 až do svého odchodu do diplomacie byl opakovaně volen předsedou wisconsinských republikánů. Praha je jeho prvním diplomatickým působištěm, velvyslancem je od října 2006.

Richard Graber je ženatý, má dva syny.

Zpracovatel: [Anopress IT a.s.](#)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz